

AKROPOLITÁN

NOVÁ AKROPOLIS
MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

FILOZOFIE
KULTURA
DOBROVOLNICTVÍ

č. 139

ZÁŘÍ 2021

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE - KULTURA - DOBROVOLNICTVÍ

ZÁŘÍ 2021 Filozofie pro život č. 139

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.

Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.

Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLOMOUC

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

[www.akropolis.cz/ostava](http://www.akropolis.cz/ostrava)

PARDUBICE

www.akropolis.cz/pardubice

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka

Slavica Kroča

Odpovědná redaktorka

Ivana Hurytová

Redakce a grafická úprava:

Eva Bímová, Martina Flaitingrová

Jana Aksamítová, Ondrej Aksamít,

Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

Všechna práva vyhrazena.

Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

SYMBOLISMUS ČÍSLA PĚT

7

RESPEKT A SOUŽITÍ

8

KOUZLO KOBERCE

11

ČESKÉ KORUNOVAČNÍ KLENOTY

Milí čtenáři,

v posledních dvou letech vstoupilo nečekaně do našich životů množství událostí, které někoho zasáhly silně a bolestivě, jiného méně, avšak není nikdo, kdo by zůstal úplně nedotčen a nemusel rychle reagovat a řešit nenadálé situace.

Je značný rozdíl mezi tím nepřímo sledovat různé živelné katastrofy či jiná neštěstí, jež se odehrávají v pro nás vzdálených částech světa, a tím, když něco podobného postihne přímo nás. Jen stěží se lze vyhnout emocím a myšlenkám vyvolávajícím obavy z budoucnosti a bolesti duše způsobené ztrátou, která je o to větší, čím méně jsme se na ni mohli připravit.

Mohli bychom říci, že život přináší situace, na které není možné se připravit, což z jedné strany může být pravda, ale stále nám zbývá strana druhá, jež místo nevědomé a nepochopené bolesti nabízí bolest vědomou, přinášející ve výsledku porozumění zákonům života, jichž jsme všichni součástí. Nemůžeme si nevšimnout, že jeden ze zákonů určuje pomíjivost hmotného světa, které se nikdo a nic nemůže vyhnout.

Pokud existuje rovnováha a soulad v tom, co si my jako jednotlivci i společnost bereme z Přírody a jak o ni současně nesobecky pečujeme, jinými slovy co jí dáváme, miska vah života se pohybuje přirozeně bez citelných výkyvů. Avšak pokud se miska braní příliš zatíží a miska dávání zůstává prázdná, je rovnováha narušena. První miska začne rychle klesat, a to vyvolá ve světě a v našich životech mnoho situací, jež zdánlivě přicházejí nečekaně, nicméně jejich příčiny vznikaly mnohem dříve a my už vidíme pouze důsledky.

Buddha, který zasvětil svůj život hledání pravdy, jež by utišila bolest lidí, učil, že je tato nedílnou součástí života, neboť s sebou vždy přináší příležitost něco pochopit, něco se naučit, něco v sobě změnit. Takové okamžiky podněcují naše vědomí, aby se ujalo vedení a řídilo naše myšlenky a city. Správně uchopená bolest nás vyvede ze tmy nevědomosti ke světlu poznání, staneme se o trochu moudřejšími. Upřímně věřím, že taková moudrost může spočívat i v poznání, že v naší blízkosti žije mnoho dobrých lidí, se kterými bychom se jinak nesetkali, nebo že sami v sobě odhalíme duši, která dokáže být statečná a ušlechtilá. A tak jsme skrze ztrátu, která se již nedá změnit, odhalili nové stránky života a vykročili jsme na další cestu, avšak vědomější, připravenější a moudřejší.

Eva Bímová
Ředitelka Nové Akropolis v ČR

PODOBENSTVÍ O VYSOKÉ VĚŽI

Jednoho dne byl uspořádán závod pro malé žabky. Cílem bylo vyšplhat na vysokou věž.

Shromáždily se desítky žabek dychtivých dokázat, že jsou nejrychlejší, a přišlo se na ně podívat mnoho diváků.

Když viděli vysokou věž a malé žabičky pomalu skákající dopředu, nevěřili, že by to mohly dokázat, a začali komentovat jejich snažení.

To nikdy nedokážou!

Ta věž je strašně vysoká, to nemohou zvládnout.

Tam se žádná nevyšplhá, podívej, jak jim to jde pomalu.

Myslím, že už nemůžou...

Kdo vymyslel tak nespílitelný úkol?!

Žabky skutečně postupně jedna po druhé závod vzdávaly. Jen jedna z nich neúnavně a vytrvale postupovala vzhůru. Nakonec se jí podařilo dosáhnout vrcholu věže.

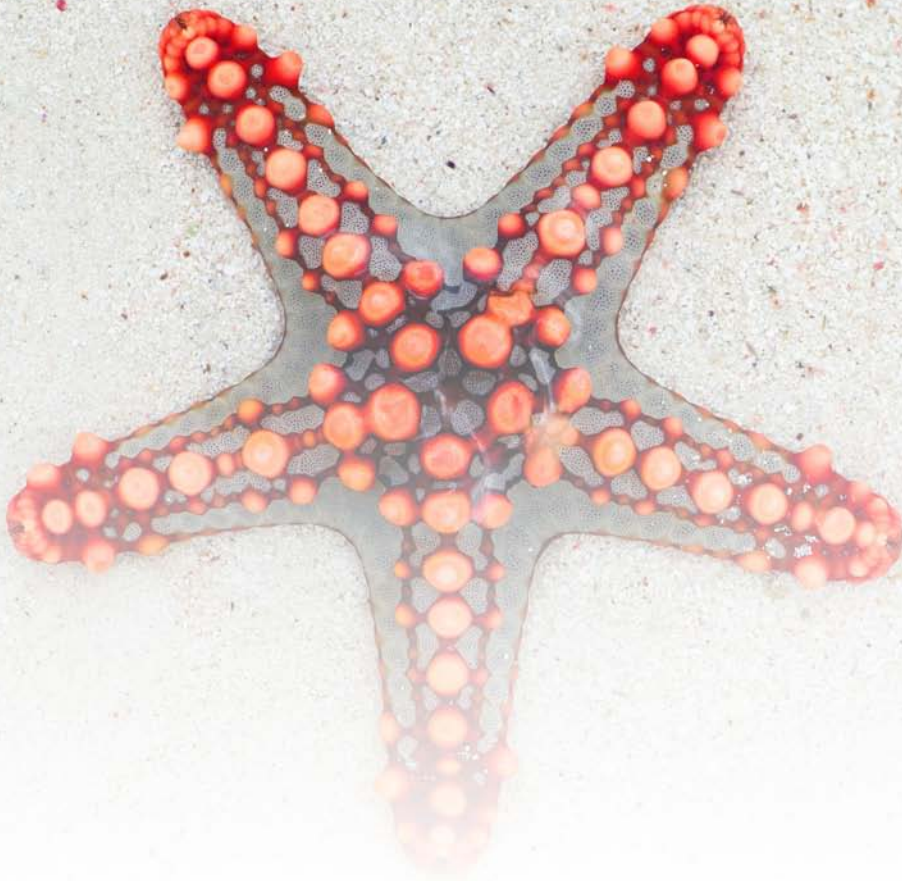
Všichni byli překvapeni a jeden z diváků se šel žabky zeptat, odkud vzala tolik síly.

A v tom okamžiku všichni zjistili, že žabka je hluchá...

Podobné „diváky“ máme často kolem nás i v nás samých, a když jim dopřejeme sluchu, přicházíme o své sny a vítězství.

SYMBOLISMUS ČÍSLA PĚT

Většinou, když se mluví o číslech, tak jsou s něčím spojena, jako dvě hrušky nebo osm gramů. Jejich praktické použití je ve spojení s počtem něčeho nijak nesusouvisejícího s čísly samotnými. Proto se také výuce té základní matematiky říká počty. Ale pokud začneme mluvit o vyšší matematice, nebo dokonce o posvátné matematice, která popisuje zákony a strukturu univerza či přírody, musíme se zamyslet nad čísly jako takovými. Číslo sama o sobě představují subjektivní hodnotu, princip či zákonitost, nezaměnitelnou s jiným číslem, a tak jednička není totéž co dvojka či trojka, jednota není totéž co dvojitost (dualita) či trojitost.

Jenže tato subjektivní hodnota se těžko vyjadřuje a popisuje; nelze to udělat jinak než objektivizací čísla, tedy projevem v určitých formách. Když jde o projev ve dvou dimenzích, číslo se mění v geometrické obrazce a v případě projevu ve třech dimenzích jde o tělesa, v nichž se projevují jeho specifické charakteristiky. Proto lze mluvit o symbolismu jednotlivých čísel, promítajícího se do obrazců a těles; symbolů, mýtů a architektury. Příroda

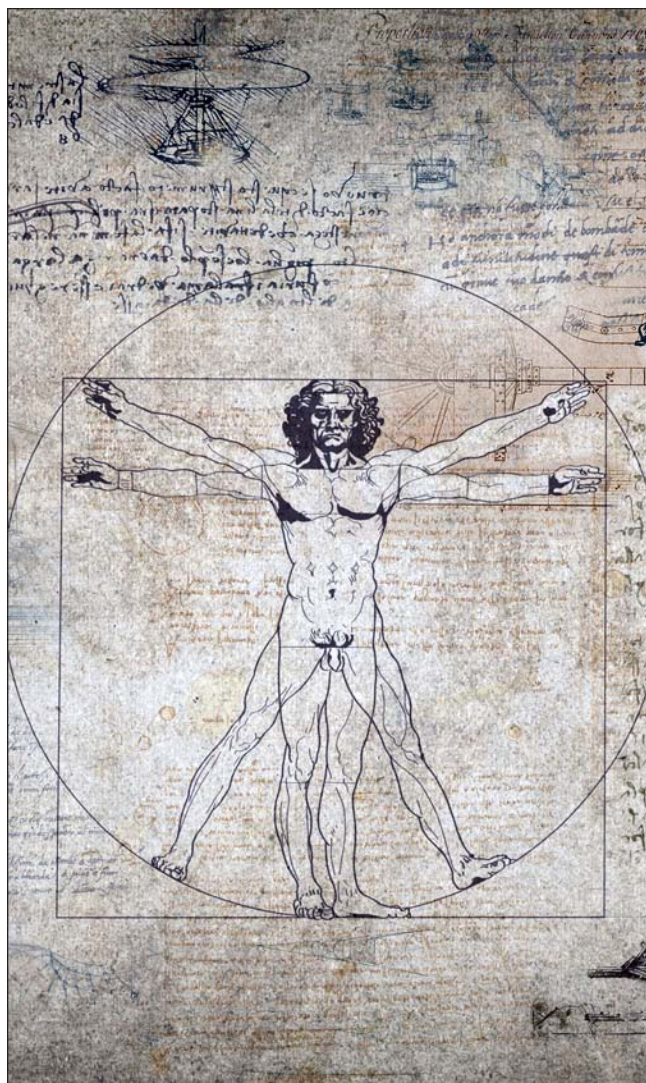
nám je velkým vzorem a učitelem matematického kánonu projevujícího se v kráse, ladnosti a funkčnosti tvarů všech bytostí.

Symbolismus čísla pět je spojen s pětistostí, pentagramem (nebo pentagonem) a pyramidou. Pětku neboli pětistost charakterizují čtyři směry a ještě jeden navíc – vertikální. Je to něco, co má pevnou základnu a ještě něco k tomu, směr vzhůru. Tento symbolismus najdeme například u Aztéků, kteří popisují vývoj světa prostřednictvím zrodu pěti slunců; my žijeme v období pátého slunce, jež nese název OLIN TONATIUH, Slunce Pohybu. Je spojeno se skutečným pohybem, pohybem vzhůru v evoluci, pohybem vědomí k oduchovnělosti.

V alchymii se mluví o hledání pátého elementu jako o bráně do duchovního světa. Proto je pětka spojena především s člověkem, pro jehož vývoj je typické překonání materiálního světa, jeho ovládnutí (to je symbolizováno čtyřmi světovými stranami či čtyřmi elementy) a dosažení světa ducha (symbolicky nebe, elementu pátého). Homo Universalis (dokonalý člověk) Leonarda da Vinciho je nakreslen

v kruhu i ve čtverci a je symbolicky stylizován do tvaru pentagramu, pěticípé hvězdy. Hlava směřuje vzhůru a je rozkročen nad elementy hmoty. Je to lidský úděl, kvůli němuž bude muset člověk vyvinout ještě mnoho úsilí, aby pochopil, že nemá jen vynalézat technické hračky, ale že má vést sám sebe k tomu, aby probudil ve svém srdci oheň, který dosáhne hvězd.

Když už mluvíme o ohni, můžeme si připomenout, že s pětkou je spojena i pyramida, v překladu ohnivá hora. Proč právě pyramida? Představte si pentagram, u něhož propojíte všechny vrcholy po obvodu do pentagonu, a pokud se na něj pozorně podíváte a pokusíte si představit dimenzi prostoru, uvidíte pyramidu při pohledu mírně z výšky – přední stranu a dvě boční.

Symbolismus pyramidy je také spojen s dosažením duchovního vědomí. Člověk, jenž se povznáší vzhůru, je jako oheň, který vždy nezadržitelně hoří vzhůru. Tento symbol je nejen vyjádřením evoluce člověka, ale i přírody směřující k dokonalosti, a proto byl velmi často používán v architektuře posvátných staveb. Chrámy ve tvaru pyramid patří k těm nejzáhadnějším a najdeme je na mnoha místech planety.

A na závěr si souhrnně můžeme připomenout, že symbolismus pětky můžeme vidět i v použití různých pěticípých hvězd, od té egyptské po tu novodobou. Pěticípá hvězda byla totiž spojována s vítězstvím, lidským hrdinstvím a obětí ve prospěch druhých. A tak se v moderní době dostala i na mnohé vojenské uniformy.

Martina Flaitingrová

RESPEKT A SOUŽITÍ

Již něco pamatuji, a tak se stále větším úžasem sleduji, jak ve světě, kde se neustále mluví o toleranci k prakticky čemukoliv, rostou zdi oddělující stále menší skupinky lidí požadujících svá práva od těch druhých požadujících ta svá i od těch, kteří nepožadují nic. Kdekdo své vidění světa a své zájmy považuje prakticky za svaté a takto je také prosazuje. Požadavky na respekt a uznání té jediné správné pravdy bují jako kopřivy v příkopě a zdá se mi, že stejně tak žahají a brání možnosti, aby se odlišné strany dotýkaly, prolínaly a plynule přecházely jedna ve druhou.

Vždy jsem si myslel, že všechny dobré věci v lidském životě přicházejí s pochopením, přijetím a plněním si svých povinností, ať už na individuální nebo kolektivní úrovni. Povinnostmi však v první řadě myslím ty vnitřní, psychologické a duchovní, které je možno shrnout do sousloví „být dobrým člověkem“.

To však předpokládá více rozumu než emocí, více pochopení a lásky než odsouzení a nenávisti, více hledání cest ke spolupráci než vymezení se a nepřátelství. Jinými slovy, více práce, pozornosti a kontroly nad sebou samým místo rychlých soudů nad těmi druhými. Teprve na tomto základě je možné mluvit o právech. Jsem schopen respektovat odlišnosti druhých a mít pro ně pochopení? Pokud ano, mám právo být respektován a žádat pochopení. Respektujeme to, co je silné a zdravé, přičemž opět jde v první řadě o vnitřní sílu, pokud mluvíme o lidech. Respekt není strach, respekt nás spojuje, ale strach nás rozděluje, proto je

vždy důležité i to zmíněné pochopení, které je nejsilnějším zabijákem strachu.

Všechny velké civilizace v dějinách, ať už měly jakoukoliv společenskou formu, rostly díky tomu, že jejich jednotliví členové chápali, že svým dílem odpovídají i za štěstí druhých. Musím se starat o svou rodinu. Když tato funguje, můžeme se spojit a pomáhat si s těmi okolo, s nimi s celou obcí, státem, a pokud vše funguje i s celým lidstvem. Toto ale nelze nařídit, nelze to vynucovat zákony a tresty. Takto se zrodí pouze strach, rozdělení a nenávisť, protože nikdo nemiluje to, čeho se bojí. Nejsme a nebudeme stejní, proto je pro spolupráci nezbytná skutečná tolerance odlišnosti. Ta však vyžaduje pochopení kdy a kde je možné se prolnout a dát vzniknout něčemu novému a životaschopnému, a kdy je nutná pevná hranice, která zabrání konfliktu a ničení.

Čím hlasitěji se budeme domáhat práv a ukazovat prstem na stále nové skupiny, které je potřebují, tím méně si budeme rozumět, méně se respektovat a méně se snášet. To, co potřebujeme, není boj za práva, ale vlastní snaha být dobrým člověkem a snaha být tu nejen pro sebe, ale i pro ostatní. Takto získáme opravdový respekt a budeme současně schopni respektovat. Jediné, co mohu já sám udělat, je stát se centrem porozumění a spojovat se se všemi, kteří chtějí, a stát se inspirací pro všechny, kteří by chtěli, ale neví jak.

Ing. Miroslav Huryta

KOUZLO KOBERCE

A person in traditional, ornate attire is riding a flying carpet over a cityscape. The carpet is dark with a colorful, patterned border. The person is holding a glowing orb. The background shows a city with a tall spire and a cloudy sky with a white bird flying.

Často se v poslední době dočteme, že do moderních interiérů se už koberce nehodí. Navíc v populaci roste počet alergiků, pro něž se také nedoporučují. Přesto si je my dospělí určitě pamatujeme jako nedílnou součást domovů našeho dětství, kterým dodávaly hřejivou atmosféru i veselou barevnost. Některé děti se dnes s tímto zvláštním kusem textilie setkávají už jen ve školce, nebo dokonce jen při prohlídkách na zámcích a v pohádkách o létajícím koberci.

Jsou to jen dětské vzpomínky, nebo je koberec opravdu něčím více? Opravdu má své kouzlo a symboliku. Pojdme se na něj podívat trochu jiným pohledem než jako na spotřební kus textilie, po které chodíme.

Vázané a tkané koberce měly v Evropě zcela jiné poslání než v zemích svého původu – Anatolii, Iránu, Zakavkazsku či v oblastech tzv. Turkestánu. V Orientu měly funkci užitnou a výtvarnou. Tvořily základ vybavení tradiční perské i turecké domácnosti, která v minulosti neznala a neužívala sedací nábytek jako my. Na kobercích se sedělo, jedlo i spalo, koberec je dodnes nepostradatelný při vykonávání modliteb, které muslimům ukládá jejich náboženství. Ještě daleko větší význam mají koberce pro nomády. V jejich jurtách tvořily a nahrazovaly veškerý náby-

tek: truhly známé v Evropě zde nahrazovaly vázané nebo tkané a proutím vyztužené boxy zvané mafrače, na stěny jurty se v roli prádelníků zavěšovaly speciální vázané tašky, tzv. čovaly. Další typ tašek, chordžiny, které se z obou stran zavěšovaly na sedla soumarů, byly nepostradatelné při transportu. Koberce doprovázejí kočovníky celý život, od visutých kolébek až po pokrývku katafalku při pohřebním obřadu.

Neméně významná je v Orientu funkce koberce jako výtvarného díla. Muslimský Orient nezná sochy ani závěsné obrazy či nástěnné malby. Výtvarné cítění se zde proto mohlo projevit pouze ve výzdobě architektury a umělecko-řemeslných výrobků. Právě koberce nejvýrazněji naplňovaly svou velikostí, umístěním, kompozicí i škálou barev potřebu výtvarného projevu. Tato nezastupitelná výtvarná funkce je příčinou velké úcty a šetrnosti, s níž je v orientální domácnosti s kobercem nakládáno. Tak jako do mešity, nevstoupí muslim ani do domácnosti s obuví na nohou.

Historie výroby koberců je velmi stará. Odráží se v ní dějiny i výtvarný styl předávaný po generace z matky na dceru. Existují koberce vyráběné pro prodej, ale i neprodejné kusy, které žena vyrobí jako svůj první kus ještě

před svatbou a do konce života se s ním nechce rozloučit. Takový koberec musí být nesmírně kvalitní. Je třeba, aby vydržel každodenní zacházení. Vyrábí se z vlny ovcí, z bavlny nebo z hedvábí a barví se barvami z přírodních materiálů, získávaných například ze stromů, půdy nebo hmyzu. Podle hustoty navázaných uzlíků se rozlišuje jejich kvalita a jemnost.

Pro kočovné národy představoval koberec stabilní část domova, která zůstávala neměnná a cestovala s rodinou. Tam, kde se rozbalil, vytvořil se horizontální základ, země, pevná půda pod nohama, i když pod ním byl pohyblivý písek. Nad touto základnou se pak rozpínala střecha. Představoval místo, které je od začátku spojeno s rodinou. Pocit, který vyvolával, když se na něj šláplo, byl pocit jistoty, tradice, historie rodiny, společného místa, kde se všichni scházejí. Na něm se žilo, jedlo, sdílely se společné zážitky, rozhodovalo se o důležitých meznících v životě rodiny. Někdy svědek veškerého života. Osnova, do níž se vázalo tisíce uzlíků, byla symbolem osnova života, tajného vzorce. Život může být chápán jako mnoho nitek osudu, které se kříží a protínají jedna druhou, tvoří vrstvy, spletitý, rozumem nepochopitelný systém. Stejně jako cesty lidí, které se protínají a potkávají, splétají a rozplétají v individuální životy. Vzájemně se ovlivňují, rozcházejí a zase scházejí. Každý uzlík, každá nitka má své místo a účel, barvu, odstín. Je to stejné jako každý čin, každé rozhodnutí člověka. Jsou jich tisíce, činů či činností. Každý skutek má svoji příčinu a důsledek a proplétá se s ostatními. Sudičky osudu spřádou nit životů a ta se proplétá s ostatními. Božské tkadleny vidí celé dílo, chápou smysl, vědí, proč je důležitá každá přesmyčka. Člověk vidí pouze jeden jediný uzlík. Ženy, které tkají, jsou umělkyně. Do koberce vetkají svůj životní příběh, mohou své dílo naplnit ochrannými symboly v podobě zvířat nebo rostlin. V tradičních rodinných kobercích můžeme číst jako v knize.

Vzory koberců byly inspirovány přírodou, rostlinnou říší, nebo představovaly geometrické tvary, které navazují na posvátnou geometrii a stavbu celého univerza. Zahrnovaly i skryté

symboly, čitelné pouze pro ty, kteří vědí. Obrazy, ornamenty, tajný jazyk, avšak univerzální, bez ohledu na to, jakou řečí člověk mluví. Využití geometrických schémat jako základu kompozice je ve větším či menším rozsahu obsaženo v každém tradičním umění, ať už na Západě nebo na Východě. Tento princip se objevuje na oknech gotických katedrál stejně jako v mandalách, jež jsou základem indické posvátné architektury. Nicméně právě v islámském umění byla posvátná geometrie rozvinuta v obrovském rozsahu, s hlubokou vnitřní logikou. Geometrické modely užívané v tradičním umění jsou odvozeny z geometrie, která je tvořivá sama o sobě, protože souvisí s údaji, jež spočívají přímo v mysli. Základem takové geometrie je kruh, představující nekonečný celek. Pokud ho dále rozdělíme, může se rozvinout v mnohoúhelníky ve tvaru hvězd a v další harmonické proporce, které se na kobercích objevují. Harmonické dělení kruhu symbolicky vyjadřuje Božskou jednotu jako pramen veškeré rozmanitosti.

V Evropě se ustálilo používání koberce jako interiérového doplňku, textile, po které chodíme a která zatepluje prostor. Ale tradiční koberce s ustálenými vzory, přesto tak rozmanitými, nám mohou připomenout poselství, které je v protikladu k jistému modernímu pojetí umění, jež se v mnoha případech zakládá na subjektivním prožitku. Krása má své zákony a díky tradiční vědě o proporcích a posvátné geometrii si to můžeme ověřit. Co je krásné, je zároveň i harmonické.

Až někdy uvidíte nádherný tradiční koberec třeba v prostorách zámku nebo v muzeu, zkuste proniknout hlouběji do významu zobrazení a přemýšlet o tom, co nám vypráví.

Ing. Jana Stará

Použitá literatura:

Franz, M.-L. von, Sen a smrt: o čem vypovídají sny umírajících, Portál, Praha 2000.

as-Said, I., Parman, A., Geometrická koncepce v islámském umění, Argo, Praha 2008.

ELISABETH KÜBLER-ROSSOVÁ

Elisabeth Kübler-Rossová, lékařka původem ze Švýcarska, která většinu svého života prožila v USA, nechtěla být považována za tu, která se zabývá smrtí a umíráním, i když je tím nejznámější. Medicínu začala studovat s velkým idealismem, chtěla odjet do Indie a věnovat se chudým jako Albert Schweitzer, ale osud ji dovedl k psychiatrickým pacientům v USA. Neuměla dobře jazyk, nerozuměla psychiatrii, ale měla velké srdce a začala svým pacientům naslouchat a jednat s nimi s velkou láskou a soucitem. Pochopila, že znalosti jsou užitečné, ale samy o sobě nestačí, je potřeba mít opravdový zájem a lásku.

Všimla si, že hodně lidí prožívá strach ze smrti, včetně samotných lékařů, a tak začala tuto oblast více zkoumat. Viděla, že téma smrti je v moderní společnosti 20. století často vytěšňováno a málo se v případě nevyléčitelných onemocnění dbá na tišení bolesti a dalších fyzických a psychických obtíží. Shromáždila velké množství prožitků lidí blízko smrti. Z těchto zkušeností vyplynulo, že po opuštění těla nepocítovali paniku, strach ani úzkost a že si plně celou situaci uvědomovali. Posmrtný život pro ni nebyl otázkou religiozity, ale duchovním prvkem, poznáním, že existuje něco, co nás přesahuje, že jsme významnou součástí vesmíru, jsme obdařeni božskou jiskrou, svobodnou vůlí. Z toho pramení vědomí o nesmrtelnosti. Její jednoduché krédo bylo: „Když žijeme správně, nemusíme mít z umírání žádný strach.“

Popsala fáze, kterými člověk prochází, pokud ho postihne nějaká osobní ztráta, ať už je to ztráta zaměstnání, majetku, zdraví nebo ztráta partnera, či blízkost smrti. Každá fáze může trvat různě dlouho nebo nemusí proběhnout všechny. První fází bývá popření, únik od reality, poté často přichází hněv a agrese s pocity křivdy. Ve třetí fázi se objevuje smlouvání a vyjednávání, po kterém následuje deprese. Poslední fází by mělo být přijetí celé situace a vyrovnání se s ní, což přináší úlevu. Pokud chceme někomu, kdo prochází takovým obdobím, pomoci, můžeme vždy nabídnout pochopení a empatii. Její celý život byl prostoupen láskou a touhou pomáhat druhým, proseděla hodiny u lůžek a vnímala, zaznamenávala prožitky. Všichni tito lidé byli její učitelé a každý takový rozhovor jí přinášel další zkušenosti.

Našla své poslání v tom, pomáhat lidem při umírání a smrti, pomáhat jejich rodinám, a snažila se lidem předat zapomenutou pravdu, že smrt neexistuje. Ze svých bohatých zkušeností vyvodila, že nejhůře umírají ti, kteří nenaslouchali svým snům, kteří se jich vzdali, ať už ze strachu nebo z pohodlí. Doporučovala nedělat si se smrtí starosti, ale zabývat se hlavně tím, co děláme dnes.

Jsme kámen v leštícím bubnu – na nás záleží, zda vylezeme rozdrčení, nebo s vysokým leskem. E. Kübler-Rossová

MUDr. Lucie Šrámková

ČESKÉ KORUNOVAČNÍ KLENOTY

Díky pohádkám si všichni už od dětství představujeme krále s honosnou korunou na hlavě a se zlatým jablkem a žezlem v rukou. Ne každý už ale tuší, jaký význam tyto odznaky královské moci mají. Kde se vzaly?

Koruna nebo jiná pokrývka hlavy (čelenka, věnec, mitra apod.) je odznakem vládců už od starověku a v nějaké podobě ji najdeme prakticky u všech známých civilizací. Je to vertikální symbol – směřuje k nebesům a připomíná tak úlohu panovníka. Vládce je ten, kdo má propojit nebe a zemi, vtělit řád a spravedlnost nebeského (duchovního) světa do zákonů světa lidského. Proto byl ve většině starověkých kultur vládce pokládán za vtělení boha nebo syna boha a kromě své politické úlohy byl i nejvyšším knězem. Křesťanství sice roli duchovního a politického vůdce oddělilo, ale náboženský aspekt panovnické úlohy se neztratil nikdy.

Žezlo se vyvinulo z pastýřské hole, která upomíná na další povinnost panovníka: má svůj lid vést a odhánět od něj vše zlé. Opět se jedná o prastarý a velice rozšířený symbol, který můžeme v nějaké podobě najít na malbách a sochách mnoha starodávných národů.

Oproti tomu **jablko** je symbol čistě evropský. Jeho kořeny jsou pravděpodobně ve starově-

kém Řecku, kde existují vyobrazení bohyně Héry jako vládkyně s diadémem na hlavě a žezlem a jablkem v rukou. V jejím případě se jedná o granátové jablko, které bylo díky obrovskému množství semínek s vysokou klíčivostí vnímáno jako symbol plodnosti, a to nejen fyzické, ale i duchovní, tedy schopnosti dát život ideji tím, že ji uvedeme do praxe.

Dodnes dochované české korunovační klenoty nechal zhotovit Karel IV. Korunu zasvětil svatému Václavovi (proto je nazývána svatováclavská) a jednalo se o druhou korunu zhotovenou pro korunovaci českých králů. Ta první vznikla v době Vratislava II. (1031–1092), prvního Přemyslovce, který získal královský titul. Její osud není znám, naposledy byla použita při korunovaci Beatrix Bourbonkové, druhé manželky Jana Lucemburského. Nedochoval se ani žádný její obraz, takže nevíme, jak vypadala.

Svatováclavská koruna, zhotovená pro korunovaci Karla IV. českým králem v roce 1347, je čtvrtou nejstarší dochovanou v Evropě (nejstarší je lombardská železná koruna z 9. století, následuje koruna a jablko římských císařů z 10. století a uherská koruna z 11. až 13. století). Je vnímána jako majetek svatého Václava a dříve také byla uložena na jeho bustě ve svatováclavské kapli v katedrále na

Pražském hradě. Panovníkovi byla pouze zapůjčena na korunovaci a ještě ten samý den musela být vrácena do kaple. Tímto nařízením mimořádná opatření na ochranu koruny nekončila: na žádost Karla IV. vydal tehdejší papež Klement VI. bulu, která zakazovala korunu zcizit, prodat či použít jako zástavu, a to pod trestem exkomunikace (vyobcování z církve), kterou mohl zrušit pouze papež (samozřejmě až po vrácení koruny).

Koruna má tvar čelenky se čtyřmi liliemi, které symbolizují čistotu. Vždy dvě protilehlé lilie jsou spojeny zlatým páskem zdobeným drahokamy a v místě překřížení obou pásků se nachází kříž, ve kterém byl podle tradice ukryt kousek Kristovy trnové koruny. Ozdoby na páscích pocházejí pravděpodobně z nějakého staršího šperku. Existují spekulace, že původně zdobily starší Vratislavovu korunu, ale jisté to není.

Velice zajímavé jsou drahokamy použité k výrobě koruny. Karel IV. pro její zhotovení vyhledával mimořádné kameny, a dokonce nechal korunu v průběhu let několikrát přepracovat, když se mu podařilo získat nové drahokamy. Na koruně se nacházejí desítky drahokamů (safíry, smaragdy, rubíny, akvamarín, rubelit a spinely) a dvacet perel. Všechny kameny mají mimořádnou kvalitu a u řady z nich se dodnes nepodařilo zjistit, odkud vlastně pocházejí. Největší záhadou jsou v tomto ohledu smaragdy. Ve 14. století bylo jediné známé naleziště smaragdů v Egyptě, ale ty na Svatováclavské koruně se od egyptských chemicky liší, mají výrazně vyšší obsah chromu. Jejich původ zůstává dodnes tajemstvím.

Drahokamy na koruně ani vysoce kvalitní zlato (22 karátů), ze kterého je šperk vyroben, nesloužily jen jako ozdoba nebo důkaz bohatství. Měly svůj symbolický význam. Od nejstarších dob se kamenům a kovům přisouvala souvztažnost s určitými nebeskými tělesy a také schopnost probouzet nebo posilovat v lidech určité vlastnosti a schopnosti. Například rubín byl spojen s planetou Mars, a tedy i se stejnojmenným římským božstvem

války. Měl probouzet sílu vůle, schopnost čelit překážkám a protivenstvím a vítězit nad nimi. Safír je zase spojený s Jupiterem (v římské mytologii vládce bohů) a přináší schopnost prosazovat řád a pravdu.

Z tohoto učení vycházelo umění výroby nejrůznějších talismanů, amuletů a jiných magických šperků, které neměly zdobit, ale chránit svého majitele, případně mu umožnit lépe vykonávat svůj úřad. Používaly se i k léčení.

Starodávné učení o vlivech drahých kovů a kamenů na člověka v renesanci znovu ožilo díky zvýšenému zájmu o alchymii a Karel IV. s ním byl jako mimořádně vzdělaný člověk jistě obeznámen. Koneckonců, alchymií se zabýval i Karlův důvěrník a pozdější pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic.

Žezlo a jablko, které jsou dnes uloženy na Pražském hradě, pocházejí z pozdější doby než koruna. Původní klenoty byly v 17. století dočasně přeneseny do Vídně, aby byly v bezpečí během třicetileté války. Zpět se vrátily až koncem 18. století, ale v případě žezla a jablka tehdy došlo k záměně: namísto původních klenotů z doby Karla IV. byly do Prahy přivezeny žezlo a jablko zhotovené roku 1527 pro Ferdinanda I. Původní Karlovo žezlo dodnes zůstalo ve Vídni, osud jablka není znám.

Klenoty se dodnes nacházejí v katedrále na Pražském hradě, ale od svého návratu z Vídně už nejsou na svém původním místě ve Svatováclavské kapli. Byly přemístěny do zvláštní komory se sedmi zámky. Vystavovány jsou jen zcela výjimečně, naposledy v roce 2018 při stém výročí vzniku Československé republiky. Další příležitost si je prohlédnout bude v roce 2023 u příležitosti inaugurace nového prezidenta.

Komu se nechce čekat ještě dva roky, má možnost vidět alespoň kopie klenotů přímo v katedrále.

Jiřina Koubková

PROGRAM AKTIVIT

ZÁŘÍ – PROSINEC 2021

UMĚNÍ BÝT SÁM SEBOU

Přednáška

EMOCE A INTELIGENCE

Přednáška on-line

MÝTUS O KRÁLI ARTUŠOVI

Přednáška

SÍLA POZITIVNÍHO MYŠLENÍ

Přednáška

ALCHYMIŠTÉ NA DVOŘE RUDOLFA II.

Přednáška on-line

PROČ LŽEME?

Přednáška

VÁLKA UMĚNÍ

Literární večer on-line

nad knihou S. Pressfielda

PROČ SE SOKRATES NEBÁL SMRTI?

Přednáška ke Světovému dni filozofie

IDEÁLY KRÁSY A DOBRA

Přednáška ke Světovému dni filozofie

LAO-C' A KONFUCIUS

Přednáška on-line

MAGIE EGYPTA

Přednáška s videoprojekcí

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Chtěli byste lépe poznat sami sebe a svět, který nás obklopuje? Máte otázky a hledáte odpovědi? Existuje více cest, jak je najít. A jednu z nich odjakživa nabízí filozofie. Když se dnes řekne slovo filozofie, často si představíme teoretickou disciplínu odtrženou od praktického života. Tento kurz vám přiblíží filozofii takovou, jaká ve své podstatě je: srozumitelnou a užitečnou v našem každodenním životě.

Filozofie pro život

PŘÍRODNÍ FILOZOFIE

ČLOVĚK A UNIVERZUM

ODKAZ DÁVNÉ INDIE

ZÁHADY TIBETU

BUDDHISTICKÁ FILOZOFIE

MOUDROST ČÍNY

VÝZVA ŽIVOTA VE SPOLEČNOSTI

PLATON A „MÝTUS O JESKYNI“

ARISTOTELES

PLOTIN A NEOPLATONICKÁ ŠKOLA

DŮLEŽITOST VÝCHOVY

EGYPT

ŘÍM A STOIKOVÉ

DĚJINY, PAMĚŤ A ZKUŠENOST

DĚJINY A MYTOLOGIE

HISTORICKÉ CYKLY

SVOBODA A OSUD

Součástí kurzu jsou cvičení rozvíjející schopnosti člověka:

POZORNOST

KONCENTRACE

PAMĚŤ,

IMAGINACE

VŮLE atd.

**Štěstí nezávisí na tom, co nás potkává,
ale na tom, jak s tím naložíme.**

Elisabeth Kübler-Rossová

NOVÁ AKROPOLIS
MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

FILOZOFIE
KULTURA
DOBROVOLNICTVÍ

www.akropolis.cz